

Oslo 15.08.2014

INNSPILL TIL UTREDNING OM KUNSTNERØKONOMI Fra Stiftelsen Danse- og teatersentrum

Att: Tove Bratten, daglig leder.

OM DANSE- OG TEATERSENTRUM

Stiftelsen Danse- og teatersentrum er et nasjonalt kompetanse- og informasjonssenter organisert som en nettverksorganisasjon man kan tegne medlemskap i. Medlemskap kan tegnes av profesjonelle aktører som hovedsakelig arbeider med kontinuerlig scenisk virksomhet. DTS har i dag 102 medlemsgrupper i nettverket. Det er virksomhetene – organisasjonsnummeret – som kan delta i nettverket. Disse kommer fra hele landet og representerer et mangfold av uttrykksformer; dans, performance, moderne opera, figurteater, tekstteater, musikkteater, fysisk teater, cross overs m.m. Aktivitetsradiusen i feltet er stor såvel internasjonalt som nasjonalt. De fleste av dem mottar midler over støtteordningene i Norsk kulturråd, og /eller fra andre offentlige og private fonds.

DTS er en organisasjon med 3 faste årsverk og varierende antall frilansere knyttet til prosjekter. DTS får driftsmidler over Kap 324, post 78, Kulturdepartementet. DTS arbeider med informasjons- og koblingsarbeid mellom norske og internasjonale bransjemiljøer. Vi samarbeider med bl.a Utenriksdepartementet, ambassader, Norsk kulturråd, scenekunstorganisasjoner, scenekunstnere, kompanier og institusjoner, for å gjennomføre seminarer, program for ekspertbesøk og større prosjekter. DTS er rådgivende organ for Utenriksdepartementet i spørsmål om scenekunst, og forvaltningsorgan for departementets reisestøtteordning for norske scenekunstnere til utlandet.

Stiftelsens hovedformål: Danse- og teatersentrum skal være det nasjonale kompetansesenteret som fremmer profesjonell scenekunst nasjonalt og internasjonalt, med vekt på fri scenekunst.

Eierskap og formidling: Stiftelsen eier i dag to aksjeselskap som formidler fri scenekunst:

Black Box Teater som er en programmerende scene i Oslo, og

Norsk Scenekunstbruk som er den nasjonale formidlingsaktøren for scenekunst i Den kulturelle skolesekken.

Stiftelsen eier informasjons- og arkivportalen **Sceneweb**, ScenewebBETA ble lansert i oktober 2011.

Stiftelsen er også deleier av nyhets- og informasjonssiden **Scenekunst.no** sammen med **Norsk teater- og orkesterforening**, **Norske dramatikeres forbund**, **Norske dansekunstnere**, **Norsk skuespillerforbund**, **Musikernes fellesorganisasjon** og **Norsk scenekunstinstruktørforening**.

Stiftelsen har et ideelt (ikke økonomisk) formål. Eventuelle overskudd skal anvendes i tråd med stiftelsens formål. Vår målsetting er at resultatet skal kunne tilbakeføres og komme det norske scenekunsthvet til gode.

Visjon: Danse- og teatersentrum; en sterk og drivende kraft særlig for den frie scenekunsten nasjonalt og internasjonalt

Det er med denne bakgrunnen Danse – og Teatersentrum baserer sitt innspill til Utredningsgruppen om kunstnerøkonomi på. Vi vil særlig fokusere på tre av hovedpunktene i Utredningsgruppens mandat:

- 1 Vurdere tiltak som kan bidra til å styrke næringspotensialet og etterspørselsperspektivet for kunstnerne
- 2 Vurdere hvordan kunstnerpolitikken bør utvikles for å bidra til bredere økonomisk grunnlag for kunstnere; *her legger vi til inklusive ulike tilskuddsordninger*
- 3 Undersøke hvordan etterspørselsperspektivet kan styrkes og entreprenørskapet økes.
- 4 Vurdere hvordan regelverket for selvstendig næringsdrivende kunstnere generelt kan forenkles, og gründernes rettigheter styrkes

OM INNSPILLET

Grunnlaget for vårt innspill til Utredning om kunstnerøkonomi har vi bl.a hentet fra henvendelser til utvalgte kompanier som representerer ulike virksomhetsstørrelser, omsetning, kunstnerisk og geografisk spredning, samtaler og møter med enkeltkunstnere/kompanier samt DTS's kunnskap og kompetanse når det gjelder internasjonale og nasjonale markeder. Vi hevder at gode vilkår for de frie scenekunstkompaniene er en forutsetning for økt bærekraft og næringsperspektiv i scenekunstheltet. Tilskuddsordningene gir ingen fullfinansiering, og kompaniene har lang erfaring fra å måtte hente midler til sine produksjoner i tillegg til offentlige tilskudd.

I tillegg kommer den høye graden av egenfinansiering gjennom konkret egeninnsats - antallet ubetalte timer den enkelte kunstner/entreprenør nedlegger i sitt eget selskap. Vi mener derfor at en utvikling og styrking av tilskuddsordningene for fri scenekunst bør være en viktig del av Utredningsutvalgets tematikk.

Vårt utgangspunkt er at de frie scenekunstkompanier/grupper er å forstå som selvstendige kunstneriske bedrifter, med ulike organiseringer, produksjonsmodeller og selskapsformer. De skaper, formidler, samarbeider og utvikler scenekunstproduksjoner for ulike markeder både hjemme og ute. Disse markedene er estetisk betinget, det vil si at salg av forestillinger, gjestespill, turneavtaler, co-produksjoner m.m. inngår mellom festival-ledere, programmerere osv og kompaniene ut fra festivalens eller teatrets kunstneriske profil. Vi snakker om kunstnerisk gjensidig gevinst for begge parter. Forankret i dette ligger etterspørselsperspektivet.

Så hva skal til for å **stimulere** etterspørsel etter norske produksjoner, coproduksjoner, samarbeid og presentasjoner?

ETTERSPØRSELS- OG NÆRINGSPERSPEKTIVET.

Siden kompaniene arbeider innen ulike scenekunstuttrykk og former, arbeider de også innen ulike kontekster og nettverk. Selv om vi i dag ser mange genreoverskridelser. Festivaler kan f.eks både presentere dans og teater, figurteater og moderne opera og sirkus innen samme programmering. Men vi har også programmerere og kuratorer som arbeider dypere og spissere med enkeltkompanier, slik f.eks tilfellet kan være for kompanier som Circus Xanti, Verdensteatret, eller for særskilte dansekompanier. Denne dynamikken i programmering og produksjon er viktige elementer man må ta hensyn til når man foreslår tiltak for å stimulere etterspørsel og næringspotensialet innen fri scenekunst. Markedene er med andre ord uforutsigbare, og alle tiltak som fremmer økt kunnskap om markedsutviklingen, som f.eks DTS sitt messeprosjekt (Deltagelse med kunstnere/kompanier og produsenter på de største bransjetreffene i verden) bør styrkes.

Videre er det ulike strategier i det frie scenekunstmiljøet rundt næringsperspektivet. Noen er uttalt business minded (uten at man går over i kategorien "privatteatre") andre mer kunstnerisk fokusert,

uten at dette skaper noen motsetning i miljøet. Gjennomgang av tilskuddsordninger som for eksempel basisfinansieringen i Norsk kulturråd viser at selv om man som kompanier er mottakere av samme type ordning, gir tilskuddsordningen rom for store forskjeller i måten disse kompaniene drives på. Vi ser at uttrykksmangfoldet ivaretas. Dette er viktig for at Norge fortsatt kan opprettholde et sterkt kunstnerisk og organisasjonsmessig mangfold i det profesjonelle scenekunstheltet. Det er nettopp innovasjon og originalitet som er norsk fri scenekunst største suksessfaktor.

Videre er økonomisk forutsigbarhet og muligheter til langsiktig virksomhet substansielt for vellykket næring og en forutsetning for å kunne bygge opp interesse og etterspørsel. Ofte er etterspørselen i dag nesten mer knyttet til kunstnerskapene enn til de ulike ferdigproduserte forestillingene. Vi har i dag markeder som uttrykker interesse for hva f.eks. Verdensteatret, Verk produksjoner, Jo Strømgren kompani, Ingunn Bjørnsgaard produksjoner m.fl. "kommer opp med neste gang".

Ofte inviteres man frem flere år frem tid. Og da vet ikke kompanier utenfor basisfinansieringen om kompaniet eksisterer eller ikke, dvs om de har de nødvendige tilskudd slik at de kan arbeide langsiktig i disse markedene. Da er det innretningen på tilskuddsordningene som motvirker bærekraften i kompaniene, og ikke manglende interesse eller kunstnerisk kvalitet.

Vi kommer i denne høringsuttalelsen til særlig å gå inn på forhold som berører frie gruppers næringspotensial, tiltak som berører selskapsformer etc, og når det gjelder etterspørselsperspektivet vil vi særlig fokusere på internasjonale markeder og arbeidet mot disse.

LITT OM DE KUNSTNERISKE BEDRIFTENE.

Våre medlemmer har alle et registrert organisasjonsnummer i Brønnøysund, og driver sine virksomheter ut fra næringsmessige forutsetninger, slik de ulike selskapsformene er regulert ved forskrifter og lov.

Men i tillegg til normale forskrifter og lover, kommer krav tilknyttet støtte som gis på kunstnerisk grunnlag via offentlige fonds. Dette skaper et spesielt krevende rapporteringssystem som det er grunnlag for å forbedre.

I likhet med annen næring er forestillinger "produkter" som er avhengig av etterspørsel fra et interessert marked. Dette markedet er et sammensatt og estetisk betinget marked, enten vi snakker om det nasjonale eller det internasjonale markedet. Dette markedet har også sin egen økonomi, sine egne innganger, via åpne eller mer eller mindre lukkede nettverk, idet det ligger innenfor kulturfæren og reguleres av andre ting enn kun etterspørsel. Det er også viktig for utviklingen i norsk scenekunst at kompaniene og kunstnere blir kuratert, programmert ut fra andre kunstsyn og innen ulike kontekster – både nasjonalt og internasjonalt.

Frie scenekunstkompanier /scenekunstnere beveger seg i krysspillet mellom næringslivsbetingelser og kunstens egenverdi. Vi mener derfor at staten ikke bare må forstå fri scenekunsts plass og betingelser i scenekunst- og kulturlivet, men erkjenne de spesielle næringsmessige sider feltet også har. Det er nødvendigvis ingen motsetning mellom kunst og næring, snarere med enkle grep kan disse to forankringene arbeide sammen også for frie scenekunstgrupper, uten at resultatet blir økt ensretting i organisering og kunstnerisk uttrykk.

Det frie scenekunstheltet i Norge er et felt i vekst (Teatercentrum i Sverige har 80 "teatre" dvs kompanier som medlemmer, til sammenligning) DTS sine medlemstall ligger støtt på ca 100 kompanier og forbundene (NODA, Skuespillerforbundet etc) melder om dominerende frilansmedlemmer kontra fast ansatte. Kulturrådet melder om en betydelig økning i kvalifiserte søknader (50 % siden 2008).

Tidligere ble fri scenekunst sett på som en slags "lekestue" i norsk scenekunsthelt, gruppene "poppet opp og ble borte", det var liksom det frie scenekunstheltets natur. Videre ble de sett på som alternativer til institusjonene. I dag ser vi at viljen til å skape bærekraftige og risikofylte kunstneriske bedrifter er tilstede, og evnen til å gjennomføre og utvikle dette over tid er udiskutabel. Grunnlaget for det hele er basert på ønsket om å sette egen kunstnerisk agenda, ut fra eget

kunstnerskap. Videre spiller dette feltet en stor og viktig rolle i norsk scenekunstlandskap og for internasjonal utveksling og eksport. Eksport er en del av internasjonal utveksling, men ikke et mål alene. Etterspørselsbegrepet handler både om eksport, utveksling, coproduksjon osv.

Faktabilde av fri scenekunst:

I 2012 viste det frie feltet nær 6 000 forestillinger i Norge for et publikum på 686 960. Til sammenligning viste scenekunstgruppene i Sverige 7000 forestillinger for et publikum på 350 000- (Teatercentrums tall). I utlandet ble det vist 696 norskproduserte forestillinger over hele verden for et publikum på 101 121. Av midler i Kulturrådet brukt på kap 324, Scenekunstformål, i 2013 gikk 1 872 198 mrd til institusjoner og 121 765 til det ikke-institusjonelle feltet, hvorav kr 112 593 kr til produksjonsmidler – ettårig/ flerårig støtte – (post 55/56)

Tallene over viser at man får mye scenekunst for et stort publikum både hjemme og ute for de små midlene til dette feltet.

Dette feltet er med andre ord et felt som nettopp med henvisning til å få frem genuine kunstproduksjoner, er avhengig av at de midlene som til enhver tid avsettes her, brukes på en kunstnær, tilrettelagt og kunsteffektiv måte.

SELSKAPSFORMENE.

I vårt material har vi sett at det er en sammenheng mellom selskapsform og tilgang til forutsigbare midler. Det vil si at enkeltmannsforetak med større grad av personlig risiko er valgt fordi man ikke har økonomi til å velge andre selskapsformer som man egentlig vurderer som mer hensiktsmessig. I et AS eller en Stiftelse kan man være ansatt og få trygderettigheter m.m.

Ved endring av Aksjeloven med annet krav til kapital og rapportering, seiler AS formen opp som ideell og ønsket selskapsform, men få har tilgang til de trettitusen som nå likevel skal til. De må spare, eller “vinne i lotto”. AS formen oppleves også som mest dynamisk og næringsvennlig også for ideelle AS, som er det vi snakker om. Altså AS der formålet er kunstnerisk og ikke økonomisk vinning, selv om “alle vil jo at det skal bære seg!”

Stiftelsesformen var populær og den som også ble anbefalt av forbundene for flere år siden, da man ikke stilte noen spesielle kapitalkrav og den var selveiet. I dag oppleves ideelle stiftelser som mer rigide og mindre dynamiske da endringsbehov i formål etc er vanskeligere å få i gjennom, for eksempel.

Kompanienes selskapsformer har også innvirkning på muligheten til å engasjere andre kunstnere i prosjekter over tid. Når valg av selskapsform styres av mulighetene støtteordningene innebærer for drift og ansettelser, er det nå viktig at privat økonomi ikke stenger for valg av selskapsform. Det bør etableres etableringstilskudd som åpner for at kompaniene ved f eks å etablere AS, kan påta seg arbeidsgiverrolle både for administrativt ansatte og kunstnerisk engasjerte.

Frie grupper er betinget av at kunstnerne selv velger hvem man vil arbeide med, hva man ønsker å sette opp og hvilken organisering man ser er mest fornuftig for dette. Å kunne arbeide kontinuerlig er avgjørende for hvorvidt man lykkes i realiseringen av sitt kunstnerskap og avgjørende for å kunne “slå gjennom” i det markedet man opplever som “sitt”, enten det nå er Den kulturelle skolesekken, kulturhus, hjemmemarkedet og/eller det internasjonale markedet. Våre rapporter på gruppens internasjonale arbeid viser en jevn og stødig økning av eksport av norsk scenekunst. I 2012 ble det vist 700 forestillinger fra fri scenekunst over hele verden for et stort og økende publikum.

Å arbeide for profesjonelle forutsigbare og langsiktige vilkår er ikke det samme som institusjonalisering.

Det eksisterer i dag en uttalt underadministrering i kompaniene, idet mange kunstnere som driver egne kompanier, både er produsent, og skapende/utøvende kunstner i selskapet. Til tross for at Kulturrådet gjennom sine ordninger har prøvd å oppmuntre til økt bruk av produsenter, så registrerer vi at produsenttilfanget idet frie scenekunstmiljøet er svakt fordi arbeidsvilkårene på sikt

er for dårlige. Når vi samtidig vet at behovet for produsenter er stort, og økende, at produsentkompetansen er avgjørende for å utløse og utvikle næringspotensialet og etterspørselen, bør flere modeller prøves ut.

Nå mener vi det bør utvikles tiltak innen scenekunstmiljøets eksisterende infrastruktur for å bøte på dette. Danse- og teatersentrum har for eksempel i sin statsstøttesøknad for 2015 lagt inn et forslag om ansettelse av fire produsenter, slik at DTS kan ivareta det viktige arbeidsgiveransvaret, og tilby produsenttjenester til kompaniene etter ulike behov. Denne type produsenttjeneste vil være interessant for dem som ikke har en fast produsent tilknyttet kompaniet sitt, slik vi ser det gjennomgående innenfor de basisfinansierte virksomhetene. Tanken er videre at to av disse produsentene skal kunne arbeide innen eksisterende scenekunstmiljøer utenfor Oslo, for eksempel i Tromsø og Bergen. Vi har mye kompetanse i Norge, men strever pga av ressursmangel med å få satt denne ressurskapitalen ut i livet, slik at kompetansen ikke lenger er "død kapital" men kan omsettes til beste for kompaniene og scenekunstnerne.

INTERNASJONAL MARKED – ETTERSPORELSPERSPEKTIVET.

Norge er et lite land og representerer også et begrenset marked. Det er en av grunnene til at frie profesjonelle sceniske grupper alltid har arbeidet internasjonalt orientert, dette gjelder både deres innovative innretning og nettverksbygging. Scenekunstmarkedene er ikke stabile, faste størrelser, men endrer seg hele tiden. For Danse- og teatersentrum har det å være tilstede på større evenementer med norsk fri scenekunst derfor vært et viktig tilskudd til feltet for å supplere enkeltkompanienes og enkeltkunstnerens muligheter til å delta på det internasjonale markedet. Vi deltar på internasjonale scenekunstmesser systematisk i en langsiktig strategi på et nivå enkeltkompaniene selv ikke kan få til: Norsk og nordisk nivå, støttet av Utenriksdepartementet, hvor vi også legger inn noe tilskudd til deltagende kompanier. Målrettede seminarer og kompetansehevede prosjekter for håndtering og utvikling innen internasjonale markeder og samarbeider også viktig del av vårt arbeid.

Regjeringens endringer i statsbudsjettet for 2014 medførte betydelige reduksjoner på kapittel 115, post 70 da 15 mill kr. ble kuttet i Utenriksdepartementets kulturbudsjett og da i den delen som er aktivitet og tilskuddsorientert (reisestøtteordningen) Dvs ca 1/4: Når en trekker fra midler på posten til drift i kulturseksjonen, reduseres aktive midler fra ca 70 mill kr ca 55 mill kr. Vi viser til Telemarksforsknings rapport som tydelig anbefaler en videreføring og styrking av reisestøtteordningene nettopp fordi de viser seg produktive og at de gir effekt i internasjonaliserings-øyemed for norsk kultur og næringsliv. Videre minner vi om Stortingets behandling av Meld. St. 19 , der *flertallet inkludert den daværende opposisjonen ga sin tilslutning til. Meldingen er også gjennomgått og tilsluttet av den nye regjeringen.* Man har altså gitt sin tilslutning til videreføring av reisestøtteordningene i samarbeid med de syv kunstfaglige organisasjonene Utenriksdepartementet har samarbeidsavtale med. Tilsammen utgjør alle reisestøtteordningene forvaltet blant annet av oss og øvrige kunstorganisasjoner ca 15 millioner kr. For scenekunstheltets del har vi inntil 2013 hatt ca kr 3 600 000,- fra Utenriksdepartementet å rutte med, herunder mindre prosjektmidler som blant annet har gått til å holde dialogen med kunstfeltet i Kina levende. I 2014 er beløpet redusert til 3 075 300,- samtidig som vi registrerer økt etterspørsel fra utlandet!

Sundvolden-erklæringen slår fast at "Regjeringen vil bidra til å opprettholde viktige kulturtilbud som ikke kan klare seg uten offentlig støtte. Norge bør ha et profesjonelt kulturliv, med kulturuttrykk som holder internasjonal standard". Reisestøtteordningen som vi forvalter på vegne av Utenriksdepartementet, bidrar til nettopp å nå denne målsettingen! Videre sikrer Utenriksdepartementets reisestøtteordning maktspredning idet kunstnerne har et annet sted å søke enn Norsk kulturråds gjestespillstøtteordning. Kulturrådets ordning gjelder både i innland og i utland, både iforhold til å kunne dra ut eller invitere kunstnere til Norge. **U D sin reisestøtteordning er den eneste reisestøtteordning som ivaretar norske kunstnere til utlandet.** Ordningen er etterspørselsstyrt, dvs det må foreligge en konkret invitasjon fra en internasjonal

seriøs aktør. Søknaden blir vurdert av et fagutvalg. Slik får søknadene en bred kunstnerisk og internasjonal faglig vurdering. Det er denne ordningen alene om. Man får kun støtte til selve flybilletten. Reisetøtten er avgjørende for om et gjestespill blir til eller ikke. Særlig nå, med et så vanskelig økonomisk marked vi opererer med i verden i dag. Ordningen er avgrenset til kun å gjelde kunstnere og kompanier.

Reisetøtteeordningen er derfor en svært treffsikker ordning som sikrer internasjonal lokal forankring og at norske kunstnere kan delta på den internasjonale arena. For mange frie scenekunstnere innebærer internasjonal aktivitet næringsmuligheter og en viktig inntektstilgang. Det er de frie kunstnerne som orienterer seg på det store åpne internasjonale markedet, der svært få institusjoner i Norge deltar. Nettverksarbeid som DTS bidrar til med gjennom systematisk deltagelse på store internasjonale bransjetreff i samarbeid med relevante utenriksstasjoner og Utenriksdepartementet, er derfor også et viktig element i det å gjøre norsk scenekunst kjent for et stort internasjonalt marked. Vi følger opp kontaktarbeidet med invitasjoner til norske festivaler og relevante scenekunstbegivenheter. Slik sikrer vi oppdatert kunnskap om hva som skjer i Norge hele tiden. Vi samarbeider også tett med nordiske partnere i dette arbeidet. *Det er ingen andre aktører i Norge i dag som gjør dette systematiske informasjons og næringsrettede arbeidet.* Invitasjoner sendes ofte lang tid forveien, slik at dersom reisetøtteeordningen faller bort, vil disse inngåtte juridisk forpliktende kontraktene måtte kanselleres. Det vil skape et øyeblikkelig omdømmeproblem. Videre vil reduksjon av denne posten på ca 1/4 innebære langt færre langsiktige prosjekter som vi mener er viktige både for norsk scenekunst og for norsk internasjonal aktivitet.

Internasjonalt kulturarbeid er langsiktig – det må pågå systematisk hele tiden. Regjeringen vil legge vekt på næringsfremme og på langsiktig og målrettet arbeid for norsk kulturlivs internasjonale muligheter. Arbeidet med næringsfremme vil bli prioritert. Det er viktig å se Utenriksdepartementets reisetøtteeordning som et viktig tilskudd til kompanienes internasjonale næringsvirke. Igjen – det er vanskelig for kompaniene på forhånd alltid å forutsi volumet i interessen for et prosjekt/produksjon, og det har vist seg at uansett hvilke finansiering kompaniene måtte ha (basis eller prosjekt) har reisetøtteeordningen stor betydning for at kompaniene kan besvare etterspørselen fordi den gir et viktig bidrag til kostnadene ved å reise ut for å møte sitt utenlandske publikum, noe som igjen er viktig for at produksjonene og kunstnerskapene kan nå godt ut i sine utenlandske markeder. Vår erfaring er at de aktørene vi og kompaniene samarbeider med om denne aktiviteten- festivaler, programmerende teatre, ikke kan erstatte/kompensere denne finansieringen.

FORSLAG TIL TILTAK

1. Tilskuddsordningene i Norsk kulturråd.

Kulturrådets støtteordninger må innrettes slik at muligheten for kontinuerlig drift ligger i alle tilskuddsordningene. Kontinuitet og langsiktighet er nøkkelbegrep i bærekraft. Tilskuddene bør innrettes tre hovedkategorier; prosjektstøtte, flerårig støtte og langvarig støtte. Forskriften i norsk kulturråd for fri scenekunst bør opprettholdes. Forskriften sikrer at innretningen på tilskuddsordningene er forutsigbare og under Stortingets styringsrett, og ikke som nå foreslått fjernet i forbindelse med innføring av ny forskrift for kulturrådet. Selve forskriften kan modernisere. *Se vedlegg 1.*

I dag er det kun den såkalte basisfinansieringen som anerkjenner dette. Mens andre ordninger relaterer sin støtte til selve prosjektarbeidet, selv om den som søker driver kontinuerlig virksomhet, altså følger et regnskapsår. Flere kompanier har også støtte til flere prosjekter, gitt i samme tildeling. Dermed griper Kulturrådets innretning på støttetildelingen, krav til rapportering, revisjon osv direkte inn i virksomheten, slik at kompaniene må lage ett system tilpasset støtteinstansen og ett annet tilpasset norsk regnskapslov. Dette innebærer doble administrasjons – og rapporteringsrutiner. Det er kompliserende, fordyrende og ineffektivt.

Får man støtte fra kulturrådet til et prosjekt, kan man bare regne utgifter knyttet til selve prosjektet, mens kompaniet som kunstnerisk bedrift arbeider kontinuerlig – for å skape og gjennomføre sine prosjekter. I og med at man innen fri scenekunst velger hvem og hva og hvordan man skal sette opp, vil man kunne inngå langsiktige kunstneriske partnerskap for dette, og endre samarbeidspartnere fra gang til gang. Men man har muskler til å påta seg et arbeidsgiveransvar, og dermed skape kunstneriske mer forutsigbare arbeidsplasser, dette er viktig også når man får tidsavgrenset prosjektstøtte (1 – 5 år I hht Kulturrådets tildelingspraksis) Dette er viktig å få på plass nå som Garantiinntekten er under endring. Flere av kompaniene rapporterer inn at det å ha fått GI (garantiinntekten) virker som en stabilisator og fundament for *kompaniet*. Altså at GI fungerer som en bitteliten forutsigbar basisfinansiering.

Rapporteringen i Norsk kulturråd er fra 2009 lagt opp slik at på prosjektsstøtte må man rapportere reviderte regnskap per prosjekt. Når man så driver med regnskap og revisjon innenfor et kalenderår i tillegg, sier det seg selv at man her har lagt inn ett kompliserende og fordyrende krav. Sett fra kulturrådets/riksrevisjonens tildelingspraksis kan dette være logisk, men fra en drivers synspunkt, der alt henger sammen med alt, virker det lite hensiktsmessig og betyr bare en ting ; unødig og dyrt merarbeid.

Kompaniene søker og får ofte midler fra like fonds, som alle skal ha sine rapporter, reviderte regnskap osv. Ofte innen ulike rapporteringsmaler. Her må man kunne rydde opp og koordinere rapportering, slik at man har en årlig kostnad knyttet til regnskap og revisjon. Dette må man kunne gjøre uten å ensrette tilskuddsordningene. Det er viktig at det er flere ordninger med ulike innretninger å søke på. Det innebærer ulike fagfellevurderinger.

2. En koordinert årlig rapportering inkludert regnskap, revisjon på Alt Inn - uavhengig av hvor man har fått støtte fra.

3. Redusert arbeidsgiveravgift for frie kunstneriske bedrifter.

Forslag : legg kultur under kategorien for landbruk og fiske, og legg frie kulturbedrifter inn under sone III, tilsvarende 6,4%

4. Innfør momsregnskap for virksomheter med en omsetning på over 750 000.-

5. Forenkle muligheten til å engasjere, hente inn internasjonale kunstnere og kompanier til samarbeidsprosjekter o.l

6. Etableringsstøtte for dannelse av AS.

Slik at man kan søke om minste nivå i krav aksjekapital som i dag er på 30 000.-

7. Danse-og teatersentrum får ansette fire produsenter i en ny modell som skal komme flere kompanier til gode og samtidig sikre økt stabilitet i arbeidsmiljøet for produsenter

8. Styrke Utenriksdepartementets reisestøtteordninger slik at ordningen kan dekke utgifter til frakt av scenografi etc. I dag dekkes kun flybillettene. Scenekunst er en kostbar og kollektiv kunstform, og en større andel av de reelle kostnadene bør kunne dekkes gjennom ordningen.

9. Styrke Danse-og teatersentrums messeprosjekt som inkluderer en systematisk og langsiktig tilstedeværelse på utvalgte internasjonale messer over hele verden

10. Utvide gaveforsterkninsordninger også til å gjelde scenekunstmrådet.

**Danse — og
teatersentrum**
Performing Arts Hub Norway

NORSKE DANSEKUNSTNERE

HØRINGSUTTALELSE FRA DANSE- OG TEATERSENTRUM, NORSKE DANSEKUNSTNERE OG NORSK SKUESPILLERFORBUND I FORBINDELSE MED UTKAST TIL FORSKRIFT OM TILSKUDD FRA NORSK KULTURFOND.

Vår ref: 13/4133- brev av 03.02.2014.

Norsk kulturråd har vært – og er — *den avgjørende* tilskudds- og faginstitusjon for fri scenekunst. Helt siden Kulturdepartementet opprettet tilskuddsordningen for fri scenekunst i 1983, har vi fulgt øye med ordningens forvaltning, også etter at Norsk kulturråd overtok administrasjonen av den, først i 1990-1991, så definitivt fra 1995.

Innledningsvis vil vi derfor bemerke at vi ser det som særdeles viktig at Kulturdepartementet i denne høringsrunden grundig vurderer uttalelsene fra representanter for det frie scenekunstheltet, slik som Danse- og teatersentrum, Norske Dansekunstnere og Norsk Skuespillerforbund.

HISTORIKK

På mange måter var 1970-årene en blomstringstid for norsk scenekunst. I dette tiåret ble det etablert fem regionteatre — i Tromsø, Mo i Rana, Molde, Førde og Skien — og det vokste fram en rekke spennende og innovative frie grupper.

Dette førte til at det i 1983 ble opprettet en tilskuddsordning for fri scenekunst. Den ble først forvaltet av Kulturdepartementet, men i begynnelsen av 1990-årene ble den overført til Norsk kulturråd (1990-1991), for så å gå tilbake til Kulturdepartementet (1992-1993), for deretter å forvaltet av Riksteatret (1994) før den i 1995 definitivt ble lagt inn under Kulturrådet som i 1996 fikk overført 18,3 millioner øremerket Fri scenekunst.

Begrunnelsen for å la Norsk kulturråd overta ansvaret for å forvalte støtteordningen for fri scenekunst, var at det ville føre til en «mer smidig, fleksibel og praktisk forvaltning». Og Stortingets kulturkomité «understreket» i sin innstilling til budsjettet at «fagmiljøet til de frie sceniske grupper tas med på råd for de endelige retningslinjer for bevilgning fastsettes» (Budsjett-innst.S.nr.2 (1995-1996) side 13).

Kulturrådet etablerte et eget fagutvalg for fri scenekunst, og en konsulent i åremålsstilling fikk ansvaret for å behandle søknader og avgi innstillinger til Fagutvalget, oppgaver som tidligere var blitt utført av et Innstillingsutvalg.

I 1998 ble de øremerkede midlene flyttet fra Norsk kulturråd til Norsk kulturfond, men dette medførte ikke at midlene inngikk i Fondet, og 12. oktober 1998 ble det vedtatt en *Forskrift om støtteordningen for fri scenekunst*.

Denne forskriften er det eneste dokumentet som regulerer forvaltningen av midler for fri scenekunst i Norsk kulturfond. Forskriften fastslo tilskuddsordningens formål og i den første paragrafen ble det slått fast at «de økonomiske rammene for ordningen fastsettes av Stortinget hvert år gjennom budsjettvedtaket».

Med andre ord var det Stortinget, og ikke Norsk kulturråd som fikk avgjørelsesrett overfor totalavsetningen til fri scenekunst, og midlene inngår derfor *ikke* i Norsk kulturfond.

Under ulike regjeringer har stortingsrepresentanter vist stor interesse for den frie scenekunsten. I sin innstilling til St.meld.nr.48 (2002-2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014* viste for eksempel komiteen (side 63) «til tidligere merknader som understreker viktigheten av å stimulere til fleksibilitet, internasjonalisering og

nyskaping [for de frie gruppene]. «Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det overordnede tema i forhold til de støtteordninger som gjelder for disse gruppene, er å få til en betydelig økonomisk oppjustering av bevilgningene... feltet har for lite penger i forhold til det faktiske behovet». I komiteens innstilling til 2010-budsjettet uttalte «komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, (...) at en videre utvikling av det frie feltet, dvs. frie grupper innenfor teater, dans, performance og beslektede områder, er nøkkelen til å styrke mangfoldet og vitaliteten i norsk scenekunst». *Forskriften av 12.10.1998* har bidradd til å opprettholde en åpen politisk kontakt mellom Kulturrådet, Stortinget og aktørene i det frie scenekunstheltet, som Danse- og teatersentrum og fagforbundene. Takket være forskriften har den frie scenekunsten vært en viktig og synlig del av norsk kulturpolitikk. Forskriften regulerer også saksbehandlingen av søknader til Støtteordning for fri scenekunst slik at saksbehandling og innstilling av søknader skjer gjennom en særskilt åremålsstilling – scenekunstkonsulenten. Dette har sikret at Norsk kulturråd hele tiden har hatt et kunstfaglig og friskt blikk på søknadene, og hindret at denne stillingen har blitt en del av Kulturrådets normale mer byråkratisk innrettede administrasjon. Scenekunstkonsulenten har kunnet arbeide tett på både det frie scenekunstheltet og øvrig administrasjon i Norsk kulturråd, nettopp ut fra sin særskilte stilling. Det har skapt en dynamikk i forvaltningen og sikret oppdatert kunnskap fra det frie scenekunstheltet inn i Norsk kulturråd. Sammen med de til enhver tid oppnevnte fagutvalg for dans og teater i kulturrådet har derfor den kunstfaglige forvaltningen av Støtteordningen for fri scenekunst blitt svært godt håndtert. Det er i dag stor tillit i scenekunstmiljøet til den eksisterende forvaltningsstruktur, en tillit som er avgjørende for utviklingen av det frie scenekunstheltet. Det vil alltid være stor diskusjon om de konkrete tildelinger, men avgjørende er at selve strukturen har høy grad av gjennomsiktighet og tillit.

FORSLAG OM FORSKRIFT OM TILSKUDD FRA NORSK KULTURFOND

Nå arbeider Kulturdepartementet med en generell *Forskrift om tilskudd fra Norsk kulturfond*. Bakgrunnen for dette er at Norge 7.juni 2013 fikk sin første *Lov om Norsk kulturråd*.

Departementet skriver at «i tilknytning til arbeidet med kulturrådsloven har forskrifter mv. vært gjennomgått med henblikk på oppdatering». Som et resultat av denne gjennomgangen foreslår Kulturdepartementet nå å oppheve to tidligere forskrifter: *Forskriften om støtteordningen for fri scenekunst av 12.10.1998* og *Forskriften om tilskudd fra Norsk kulturfond av 29. juni 2001*.

Denne siste forskriftens §1, Innledning og økonomiske rammer, slo fast at «Norsk kulturråd forvalter Norsk kulturfond, og fordeler fondets midler til kunst- og kulturtiltak ut fra et faglig og kunstnerisk skjønn i samsvar med fondets formål». Men den understreket klart og tydelig at at forskriften *ikke* skulle regulere «Kulturfondets innkjøpsordninger for litteratur og samtidskunst, *støtteordningen for fri scenekunst* og delegerte forvaltningsoppgaver tillagt Norsk kulturråd» (vår utheving). Når Kulturdepartementet ønsker å oppheve begge disse forskriftene, og erstatte dem med en ny, generell *Forskrift om tilskudd fra Norsk kulturfond*, forklares det ved at «de senere års endringer i Kulturrådets og Kulturfondets ansvarsområde [innebærer] at *Forskrift 29.01.1999 om tilskudd fra Norsk kulturfond* ikke lenger er dekkende for dagens situasjon».

Hvorfor den ikke lenger er dekkende, forklares bare ved at «forskriften skal gjelde alle tilskudd fra Norsk kulturfond. Samtidig med ikrafttredelse av forskriften oppheves derfor forskrift 29.01.1999 nr. 187 om tilskudd fra Norsk kulturfond og forskrift 12.10.1998 nr. 924 om støtteordningen for fri scenekunst.»

Vi finner det særdeles interessant at høringsnotatet vi har fått tilsendt, presiserer at den nye forskriften ikke skal omfatte «innkjøpsordninger som finansieres gjennom fondet. I dag gjelder dette innkjøpsordningene for litteratur, som reguleres gjennom egne avtaler».

Departementet vil altså at de litterære innkjøpsordningene som har vært en del av Fondet siden Kulturrådet ble opprettet i 1964, skal unntas fra den nye forskriften, mens Støtteordningen for fri scenekunst som ble lagt inn under Fondet i 1998, og da med en egen forskrift som understreket at ordningens midler ikke var en del av fondsmidlene, skal høre inn under Kulturfondets generelle formål: «å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest». I sitt utsendte høringsnotat skriver Kulturdepartementet at den nye forskriften «må være generell og overordnet nok til å favne dette mangfoldet og **robust nok til å tåle skiftende prioriteringer i bruken av fondsmidlene**» (vår utheving). En slik uttalelse åpner for at ulike kulturråd til en viss grad skal kunne disponere fondsmidlene — også midlene til fri scenekunst — utfra egne kunstneriske prioriteringer. Hvilket nettopp var situasjonen det frie scenekunstheltet fryktet ville komme, den gangen støtteordningen ble overført til Fondet.

I Kulturdepartementet er man tydeligvis oppmerksom på at det ikke er helt konsekvent på den ene siden å unndra innkjøpsordningene for litteratur fra denne nye «robuste» forskriften, og på den andre siden la den gjelde for fri scenekunst, en viktig og til dels meget synlig del av norsk kulturpolitikk.

En kommentar til den nye forskriftens §12, *Ikrafttredelse/opphevelse* tar nemlig spesielt for seg «støtteordningen for fri scenekunst», og skriver at «i tråd med det som gjelder Kulturfondets øvrige tilskudds- og formålstyper, vises det til rådets retningslinjer med hensyn til særskilte kriterier som gjelder tilskudd til fri scenekunst».

Hva disse «retningslinjene ... med særskilte kriterier [for] tilskudd til fri scenekunst» går ut på, sier Høringsnotatet ikke noe om, og de er heller ikke nevnt i den nye Forskriften.

Vi har derfor sendt en forespørsel til Kulturdepartementet, og mottatt følgende svar: «§12 må ses i sammenheng med §7 som sier at rådet *kan* utarbeide retningslinjer for de enkelte ordninger og at disse skal publiseres på Kulturrådets nettsider mv. Det er slike retningslinjer det vises til» (vår utheving).

KONKLUSJON

Man bør gå ut fra at det har vært en løpende dialog mellom Kulturdepartementet og Norsk Kulturråd omkring utarbeidelsen av forskriftsutkastet som nå er sendt ut på høring.

Det er så langt ikke utarbeidet noen «retningslinjer med... særskilte kriterier» for forvaltningen av Støtteordningen for fri scenekunst.

Undertegnende organisasjoner har vanskelig for å tro at de retningslinjer Norsk kulturråd eventuelt kommer til å opprette for Støtteordningen for fri scenekunst vil opprettholde følgende avsnitt fra den tidligere forskriften: «de økonomiske rammene for ordningen fastsettes av Stortinget hvert år gjennom budsjettvedtaket».

Dermed vil støtteordningen uvegerlig bli en del av Norsk kulturfond, og til en hver tid avhenge av Kulturrådets skiftende kunstneriske prioriteringer.

Dersom Kulturdepartementet og Kulturrådet hadde ønsket at den frie scenekunsten fortsatt skulle være politisk synlig, ville man ha opprettholdt de to opprinnelige forskriftene som nå foreslås opphevet: Innkjøpsordningene er jo allerede foreslått unntatt den nye forskriften.

Alt tyder dermed på at Kulturdepartementet og Kulturrådet går inn for en radikal omlegging av støtteordningen til fri scenekunst som Danse-og teatersentrum, Norske Dansekunstnere og Norsk Skuespillerforbund naturlig nok ikke kan godta.

Vi mener at det uansett er behov for en grundig redegjørelse av den nye forskriftens mulige konsekvenser for norsk kunstliv generelt, og den frie scenekunsten spesielt.

Med vennlig hilsen,

Danse- og teatersentrum

Norske Dansekunstnere

Norsk Skuespillerforbund

Oslo 05.05.2014

Vidar Sandem
Styreleder DTS

Peder Horgen
Forbundsleder NoDa

Haug Heyerdahl
Forbundsleder NSF

Tove Bratten
Daglig leder DTS